

1924

Mr 47

Kõigi maade tööliste, ühinegem!

Klassiõitlus

kn. 24. 8133

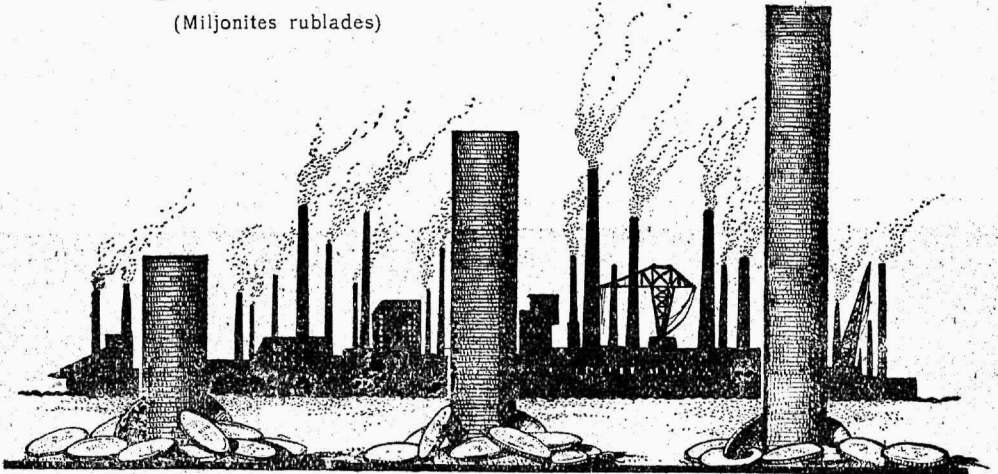
Koiduwalge on ju selge, päike tõuseb, olgem walmis!

Pea üüdwad meid trumpeid, pea paukwad suuredükid, pea mitmel surm on käes...

J.W. Jannseni „Eesti laulik“

Leeningradi tööstusesaadused

(Miljonites rublades)

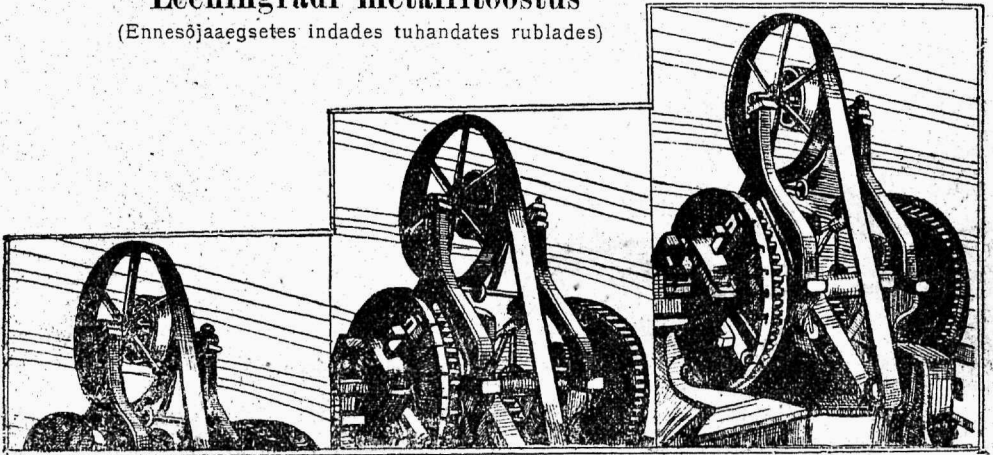
1921-22. a. 143 milj. rbl

1922-23. a. 212 milj. rbl

1923-24. a. 253 milj. rbl

Leeningradi metallitööstus

(Ennesõjaaegsetes indades tuhandates rublades)

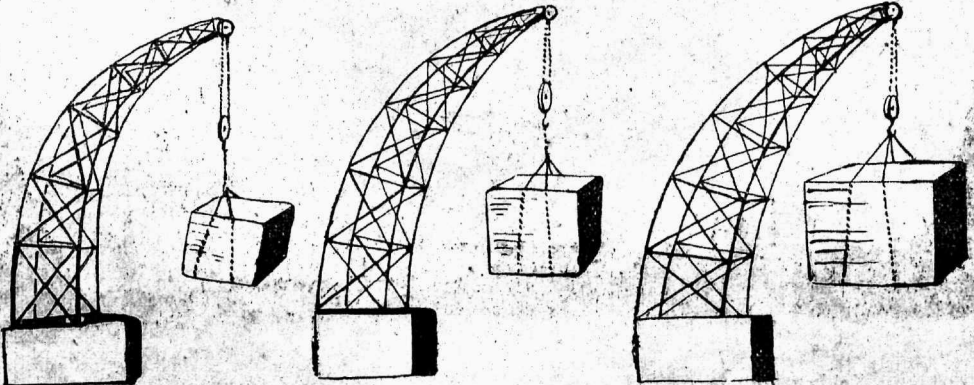

1922-23. a. 17 343

1923-24. a. 26 082

1924-25. a. 33 443

Meie väljavedu

1921-22. a. 63,8 milj. rbl

1922-23. a. 133,2 milj. rbl

1923-24. a. 330,7 milj. rbl

TEMAST

Neil leinapäivil, kus meie waeseklapseks jäänud partei ja töolisteklass selle kautuse raskusest tabatud on, mida misgi asi ei suuda tasuda, neil päivil, kus meie kõik mõtleme selle peale ainult, mis me nüüd oleme kautanud — neil päivil ei ole ülearune sagedamine meele tuletada teist asja: seda, mis meie Leeninilt saime ja mispärast meie seda temalt saime. Oma sõpra trööstides, kel poeg ära suri, ütles üks Greeka mõttetark: ära nuta selle üle et ta surnud on, waid rõemusta selle üle et ta elas. Katsume meie ka sagedamine nõnda mõelda. Ja mitte üksi sellepärast et see meile kergendust annab...

Geeniuse surm on mingisugune protsess peaaigus, kopsus, südames. Geeniuse sündimine, geeniuse awaldus ja kõik tema tegewus — on ka mingisugune protsess, muudkui eriti tingitud protsess, kus tähtsamas ja põhiosas midagi juhuslist ei ole. Wladimir Iljitshi geenius on ajaloolise paratamuse saadus, kapitalismuse lagunemise ajajärgu rahwuswahelise töölisteliikumise sünnitus; ta on sünnitatud selle üleilmilise liikumise osast, mis Wenemaa piirides areneb, tema kannab sellepärast oma Wene sünnikoha kõiki tundemärkisi, aga ühtlasi sellega tõusis ta kõrgemale Wene liikumise tasapinnast. Seltsimees Lenin sai Internatsionaali juhiks selsamal silmapilgul, kui meie proletaariline rewolutsioon tööliste rewolutsiooni esimeseks ülesastumiseks sai, mil meie nõukogudewõim muutus ilma proletariaadi esimeseks kindluseks.

Meie Nõukogude Wabariikide Liit asub Euroopa ja Aasia piiri peal. Ta ei ole ei Euroopa, ei Aasia. Meie töolisteklassi eelwägi on Euroopa kapitalismuse sünnitus, mis noore, kapitalistliselt wähearenenud maale tungis ja seal lühikese aja jooksul sajad suuremad tööstuseasutused lõi Lääne teh-

nika wiimase sõna juhatuse järele. Meie töolisteklass on noor, elujõust keew barbar, keda kapitalistlise Rooma tsiwilisatsioon weel rikkuda ei ole jõudnud, kes ei ole arjunud weel indama wäikekoodanlist elumõnu, mida asumaade kurnajate lauall maha lastakse kukkuda, — see barbar, kes kapitalistlise korra ja koodanlise seaduslikkuse sõnakuulelikuks teenriks ei ole jõudnud saada. Meie isad olid mõisnikkude pesade põletajad talupojad, meie wanaisad ja nende isad witsutati ärraste talliuksel ja saadeti ruutuässa märk seljas, Wladiimirkat¹ mööda Uurali ja Siberi mäekaewandustesse. Meie töolisteklassi soontes woolab ea ulk mäsajate werd, pärandatud neilt, kes Stenka Raasini ja Pugatshofi päivil Moskwa tsaaride ja bojaaride wõimu kuni alustugeni wankuma panid.

Meie töolisteklass akkas kapitali wihkama ja temaga sõda pidama weel enne, kui ta tema wasta aukartust oleks suutnud omandada, mis oleks wõinud sündida, kui meie tööline oleks kauem näinud kapitali tegewust uue majapidamise korraldamisel, mis wõib olla palju kõrgem kui esialgne käsitöö ja talumehe majapidamine. Enne weel kui meie tööline suutis maitsta koodanlise kultuura ea- ja kurjatundmisepuust ja selle järele igatsust tundma akata, weel enne akkas ta teda wihkama. Meie tööline läheb lahku sellestükkis nii ästi Lääne-Euroopa proletaarlasest, keda kapitalistiline tööstus ja wabrik kahesaja aasta jooksul on wälja koolitanud, kui ka India ja Iina poolproletaarlasest. See on täieste algupäraline töolisteklassi nähtus. See, kes ei märka meie töölise iseäraldusi, see ei saa aru neist imetegudest, mis ta inimesesoo ajaloo lehe-

¹ Wladiimirka — tee Moskwast Siberi, mida mööda sünnitöölisi raudus jala saadeti. Wladiimirka üle on terve ulk rewolutsioonilaulusi toodud. Tõlkija

külgedele on kirjutanud, see ei jaksa aru saada selle sotsioloogilise imelooma laadist, mida meie nimetame Wenemaa Kommunistlikeks Parteiks, nagu ta ka ei saa aru sellest juhust, keda meie töölisteklass kasvatas ja kes pärast teda kolmekümne aasta kestwusel poliitikalises wõitluses koolitas. Ja meie partei on ka iseäraline partei, mispärast tema juht ka täieste isepärane juht — unikum on, kelle jauks ei ole wõrdlusi ja kellest ei ilmu teist wäljaannet.

Meie töölisteklass ühendas eneses rewolutsioonilikkuse ja otsekohese klassilise nooruse ja wärskuse selle distsipliinaga, mis miljonisi koondab tööprotsessis masina ümber. Sellele lisaks juure veel tsaariwalitsuse omawoli ja poolaasialise kapitalistliku klassi metsiku surwe kahekordne press. Sm Leenini ajalooline ülesanne seisis selles, et niisuguse klassilise pinna peal ülesehitada partei, mis ühendaks eneses proletariaadi rewolutsioonilised paremused, mis talle annab asukoha Eroopa ja Aasia piiri peal, kõigi nende waimliste saadustega, mis Lääne - Eroopa proletariaadil marksismuses on omandatud; see partei pidi ühendama Wene tööliste lepitamata proletaarlist rewolutsioonitungi Eroopa proletariaadi distsipliinaga ja klassiwõitluse õpetundide wiljaga, selle elutarkusega, mis oli kogunenud kahesaja aasta pikkusel wõitlusel kapitalismusega.

Selts. Leenin sai ilgawalt selle ülesandega toime. Ta sai jagu ka ulgast teistest ülesannetest, mis meie töölisteklassi ees kolme rewolutsiooni ajal kordamööda tõusiwad. Nende ülesannete otsustamisel awanes oma täies ulatuses ja ilguses Leenini wõimas geenius, sest geenius ei ole mitte üks ajaloolise paratamuse wili, waid praeguses juhtumises oli ta see tegewuseks muudetud paratamatus ise ja miljoniliste ulkade tegewuse juhtimine.

Ajalugu weeretas meie tööliste õlgadele iiglaraske koorma. Nemad pidid sõjast nõrgendatud kapitalismuse seinast esimise augu läbi raiuma; sajamiljonilisel talupoegademaal tuli esimine sotsialistlik riik üles ehitada; seda riiki tuli kaitsta talupoegade sõjawäe abil terve kodanlise ilma wasta. Selle

ülesandega saadi toime selle õnneliku asjaolu tõttu, et meie proletaarline rewolutsioon ühines talupoegade mässuga mõisnikkude wasta; aga weel tähtsam oli s. Leenini geenialne juhatus.

Leenini geenius andis parteile ainsa õige nõu: kapitalismuse ja sõja wasta lahingisse minnes tuleb luua ühendus töölisteklassi ja talupoegade wahel ja sedawiisi kindlustada targa poliitikaga maa talupoegade kihi tuetus wäikearwulisele töölisteklassile.

Nõnda tungis partei ja töölisteklass talupoegade agraarrewolutsiooni turjal Leenini juhatusel oktoobripäewadel Tallwepaleesse ja Kremli. Tema juhatusel taganes partei iljem Bresti rahulepingu seisukohtadele, et mitte katkestada sidet oma jalawäega adra ja äkke tagant, kel sõjast tahtmine tasa oli; see taganemine nõudis suurt wõitlust nende parteielementidega, kes oktoobrirewolutsioonist karastatult masinlikult ainult edasitungimise peale mõtlesid. Tema juhatusel otsustab partei VIII kongressil poliitikat juhtida külakehwade komiteede waatekoha asemel keskmise talupoja (средняк) uwide seisukohast, kuna see kesktalupoeg sünnitas meie punawäe peakogu. Tema juhatusel katsub partei esite Warssawi sõjakäiguga Eroopa imperialismuse külleluid ja teeb selle peale järsu pöörangu sõjawaelisest kommunismusest uue majandusepoliitika — nep'i — poole ja jälle selsamal eesmärgil: et mitte küla tagawarawägedega sidet katkestada ja et talupoja poliitikalist juhtimist proletariaadi käes oida.

Milles ilmus Iljitshi organisatsiooni geenius? Selles et ta niisuguse partei organisatsiooni wormi löi, mis arwuliselt puudulikult arenenud proletariaadile wõiduwoimaluse kindlustas talupoegade maal kõige wäheha jõukulutamisega.

Milles awaldas ennast Leenini taktikaline geenius? Selles et ta selle proletaarlise rewolutsiooni, mil oli 90 juhtumist sajast kautuse poolt kõige ettewaatlikuma arutamise põhjal, ülejääwa 10 protsendi kulul wõidukalt läbi wiis.

Leenini taktikaline geenius kaswas sel määral, mil mõedul suurenesid adatahud, mis rewolutsiooni ähwardasid;

need rõhusid tema peaja, pingutades kõiki tema loomisejõudusi, kõike kaugelelängewust, kõike tema mõttetarwust ja kawalust wõitluses töölisteklassi waenlaste wasta. Seltsilise Leenini kihutasid komandokohale Wenemaa ulgalise töölisteliikumise esimesed sammud—1905. aasta rewolutsiooni eelkuulutajad, tema arenes geniaalseks juhiks ilma sõja ja kolme rewolutsiooni tules; tema sündis ja sai oma kaswatuse Lääné ja Ida kokkupuutumise kohal ja kodanliste ja proletaarliste rewolutsioonide ajaloolisel ühtesulamisel. Terwe oma geniaalsuse pani ta rewolutsiooni teenistusse. Seesama proletaariline rewolutsioon, kes tema geniaalse wõimise awas, kes tema geeniusse ühiskondseltsel elusse kutsus, seesama rewolutsioon tegi talle ka otsa, oma ajalooliste ülesannete otsustamiseks tema peaja wiimase wõimaluseni ära kurnates.

Oma päranduses, mis selts. Leenin meie parteile jättis, awab ta partei ees weel suurepärasema ülesande kui see, mis partei juba korda on saatnud. Tema käsib meid, — kõigest jõust wõitlusepuhkeajal talurahwaga ühendust oides, — niisama oida ühendust Aasia ja teiste asumaade rõhutud rahwastega ja walmistada sellest kõigi rahwastogude segust jalawäge, mis aitaks imperialismuse wasta mässu tõstwale inimesesoo enamusel korraldatult maailma kapitalistliku kindluse pesasse tungida.

Meie piame kõik inimlikud ja üliinimlikud abinõud tarwitama, et seda selts. Leenini käsku täita. Oma kohust täites, seda tehes, mis partei kellelegi peale on pannud, ei tohi meie silmapilguksgi unustada seda suurt ajaloolist wastutust, mis asub meie, WKP liigete, Nõukogude-Liidu juhtiwa partei peal terwe ilma rõhutud rahwaulkade ees. Meie piame kaswatama oma noortsugu nende ülisuurte ülesannete arusaamises, sest nende ülesannete teustamine nõuab weel määratumat tahtejõudu ja raudset kindlust igasugu äparduste ja raskete pöörepunktide korral; need ülesanded nõuawad weel külma werelsust ja meelekindlust, seda kangelasemeelt ja waimustust, milledeta midagi suurt siin ilmas ei saa toimetada; ühesõnaga,

läheb tarwis kõik see, mille elawaks kehastuseks ja eeskujuks oli s. Leenin.

Wladimir Iljitshi ei ole enam. Aga need Iljitshi osakesed, mis igaühes meist olemas, sünnitawad koondatult WKP kollektiivi, mis Iljitshi elutegu jatkama ja terwet tema testamenti elusse piab wiima.

Wladimir Iljitshi ei ole enam. Meie waenlased õiskawad. Rumalamad neist on ammust ajast juba arjunud Wladimir Iljitshi terwisesedeli teadete järele meie riigi proletaarilise diktatuura seisukorda indama. Meie rewolutsiooni, meie töölisteklassi ja tema partei sügawad tundjad, kes Pariisi, Berliini ja Praaga kõrtsides aega mööda saadawad ja kes meie parteiwaidluste liialdustest omale uut elujõudu said, akkawad nüüd mitmekordse jõuga walmistama uusi kontrrewolutsioonilisi plaanisi Wenemaa jaoks, kus enam Leeninit ei ole.

Need isandad uuriwad nüüd suure oolega Prantsuse rewolutsiooni arenemiselugu, iseäranis thermidore ajajärku. Ja mida enam nad oma uurimisetööd jatkawad, seda vähem saawad nad aru meie proletaarilisest rewolutsioonist ja teda kandwast ja organiseeriwast jõust.

Kui nad warem kirjutasid wõimu pärast wõitlemisest kommunistliku partei ridades, mõekade tirinast s. Leenini surmawoodi ees, kui suure rõemuga ei akka nad nüüd õiskama! Niisama otsiwad kodanlised diplomaadid, meid uuriwalt silmitsedes, neid eeljuhtumisi, mis neid aitaks proletaarilise diktatuura seitsmendal aastal aru saada, kellega ja millega neil õieti Wenemaal tegemist on, et mitte enneaegse „tunnistamise“ wiga teha. Wladimir Iljitshi surm weel suurendab nende mõttetööd.

Ajalugu aga annab ainult mõne nädala aega walgekaartlase pettepillidele ja nende Eroopa diplomaatide „mõistlikkudele“ uurimistele, kes SNWL tunnistamist ikka weel edasi lükkawad kuni „seisukorra selgimiseni“. Sel silmapilgul, kus meie waenlased meilt kõige terawamaid lahkuminekuid, waidlusi ja tülisid ootawad, — nimelt nüüd awaldame meie kõige suuremat ühtmeelt, kokkuoidmist ja täieste teadwus-

likku raudset distsipliini. Kõik see on igale kommunistile sel mõedul iseene- sest arusaadav ja selge, et iga sõnade kulutamine selleks otstarbeks ülearune on. Sel silmapilgul, kui maailma suurema revolutsiooni suure juhi keha Punasel platsil auda lastakse, annab terve meie partei kui üks mees sõnalausumata tütuse partei raudset ühtlust teraseseks muuta ja kümnekordseks teha oma kollektiivsed, sõbralikud, seltsimehelikud, wennalikud jõupingutused võitluses kommunismuse eest.

Kui seda partei üksmeelt, mille minewikus ülisuured teud seljataga ja veel suuremad ülesanded tulewikus ees, võrrelda nende kidura mõistusega, lootusetalt-labaste ja kodanliselt-nürimeel-

sete walgekaartliste sepitsustega, siis saad aru, mispärast need ärrad võitluse kautasid. Sellest ajast peale, kus kodanliste rewolutsioonide geenused kontrrewolutsioonilisteks eesliteks muutusid, akkab ajalugu neile eeslitete proletaarlike rewolutsiooni päewakorda tõusmise määral undipassi andma. Algu on tehtud. Kahekümnendal aastasajal maailma walitseda ei ole mitte nende meeste asi. Maailma üle akkab lehwima Leenini waim, ja leeninlaste päralt, kes uut klassi maakera walitsemisele juhiwad, on maailm.

Ei tähtis ole see et külwaja ei leika, waid see et wili kaswab leikuseks. (Le-Bon)

E. Preobraschenski

Kõigile S. N. W. Liidu rahwaste töötegijatele

Aasta tagasi kinnitas Nõukogude Sotsialistlike Wabariikide Liidu Kesk-Täidesaate-Komitee Liidu põhiseaduse ja otsustas 6. juuli päewa SNWLiidu (CCCP) asutamise pidupäewaks tunnistada.

Proletaariline rewolutsioon kukutas kapitali wõimu, asutas töölise ja talupoja wõimu, seadis uue töö ja wendluse korra.

6. juuli on SNWLiidu kõigile rõhutatud rahwastele ja kõigile Liidu töötegijatele pühaks. Pikkade aastasadade kestwusel walitses meie üle tsarismus, mõisnikud ja kapitalistid, kõik oli maha surutud ja lümmutatud. Kõikide rahwaste kultuuriline arenemine oli tagakiusamine ja keelul all. Kirjanduse arenemine oli wõimata. Emakeele tarwitamine oli iga sammu peal keelatud. Kohalikud rahamehed ja tsaariametnikud seisid iga rahwa majanduslise ja waimlise edenemise tee peal ees.

1917. aasta weebruarirewolutsioon ja Kerenski walitsus ei muutnud seisukorda. Tekkinud Kesk-Raada, Allah-Orda ja t. kohalikud wõimud esitasid suur- ja wäikekodanluse uwisid. Töötajate suured ulgad jäid wendiselt rõhutatud ja oolimata seisukorda.

Oktoobrirewolutsioon kukutas kapitali wõimu ja rajas ennenagemata kultuuralise ja rahwuslise edenemise wõimaluse töötajatele kõigist rahwustest.

Wiis aastat rasket ägedat wõitlust meie Liidu igas maanurgas Wene, Ukraina, Gruusia, Kaukaasia, Kirgiisi, Jakuti ja igasugu teiste walgekaartlaste, kapitali ja orjastamise palgaliste wasta, wiis aastat rasket werist wõitlust walistas meie wabaduse. Kõige kaugemad mahajäänud rahwad, kus maanurgas nad ka ei ela, nägid et nende wabastamine wõib sündida ainult töölise ja talupoja wõimu punase lipu all.

Oktoobrirewolutsiooni poolt wälja kuulutatud Nõukogude wõim oli töötajate wõim niisasti tsentrumis kui kohtadel. Nõukogude-Wabariikide töötajad ulgad andsid oma wõitluses maailmale seni nägemata eeskjuju wabast loomisest, laialisest isetegewusest, majanduslise ja rahwuslise rõhumise täielisest kautamisest. Meie tunnistame julgelt terve ilma ees: meie Liidu piirides ei ole

ühtgi rahvast, kellele ei oleks kindlustatud waba ja takistuseta kultuuriline edenemine.

Peale wiaeaastast rasket wõitlust, peale üksikute rahwaste ja üksikute töötajatesalkade kestwat kõhklemist, peale seda, kui meie kõigil sisemistel ja wälistel wäerindadel kõik mõisnikud ja kapitalistid ära wõitsime, otsustasid kapitaliwõimu alt wabanenud rahwad üheks Nõukogude Sotsialistliste Wabariikide Liiduks ühineda. 1922. aasta detsembris tegid kõigi wabariikide ja maakondade esitajad Liidu Nõukogude esimesel kongressil otsuseks täielise üheõigusluse tingimisel ja kindlustatud wabaduse alusel Liitu luua. 1923. aasta 6. juulil kinnitati meie Liidu põhikiri lõpulikult.

Seltsilised, SNWLiidu sündimisega omandasid kõigi rahwaste töötajad kihid kättewõidetud wabaduste tugewa ja õige kindlustuse. Igale rahwale on niiaästi praeguseks kui tulewaks ajaks kindlustatud riikline wõim ja iseseiswus, ja seda ei kaitse tulewikus mitte üksiku rahwa oma jõud, waid terve SNW Liidu rahwaste töörahwa ühendatud jõud. Waenulise kapitalistilise ilma wastas seisab uus wägew jõud — kõigi wabastatud rahwaste töörahwa organiseeritud ühendus. Meie SNWLiit täidab üht kuuendikku terwest maakera pinnast, aga kõik muu osa sellest maailmaruumist on weel kapitali wõimu all, kus kõiki töötajaid kurnatakse, ja sajad ja sajad-miljonid asumaade ja pooleldi-asusmaade elanikka rahwuslise ja ariduslise surwe ja orjastuse all elab. Rõemu ja waimustusega, erutatud lootuste ja kaswawa teadwusega waatab terve kapitalistilise surwe all ägaw ilm meie üheõigusliste ja iseseiswate rahwaste waba Liidu peale, ja seda suurema kindlusega ja südidusega töötab SNWL töörahwas, et oma elu korraldada töö ja kõigi töötajate wennalikkuse põhjal ja kõigi rahwaste üheõigusluse ja ühistunde alusel.

Läinud aastasadade kapitalistiline surwe on loonud palju ülekohtu, oli iseäranis kuri ja karm kurnamises ja orjastamises. Kõigest seitse aastat oleme meie wabalt elanud, kõigest teist aastat on olemas meie waba Liit, aga juba palju oleme meie suutnud ette wõtta, läbi teha ja maksma panna kapitali walitsemise raske püüanduse kõrwaldamiseks. SNWLiidu ülesandeks on kõigi töötajate koondatud jõud ja ühtlased püüded juhtida neile appi, keda aastasade jooksul on kurnatud ja taga kiusatud, et aidata neid jalule tõusta ja omandada kõik wõimalikud ja tarwilikud tingimised takistuseta edenemiseks.

Määratuma jõupingutusega seame meie oma Liidu majapidamist jalule, mida ära kurnas see wõitlus, mida meie wasta pidasid walgekaartlased ja ilmapkapitali rõõwliid. Kõigi rahwaste ja wabariikide ühinemine üheks üleüldiseks Liiduks andis meile jälle uut jõudu edaspidiseks majandusliseks wõimsaks kõwenemiseks. Mida kindlam meie majapidamine, mida täielikumalt ta paraneb, mida enam kõwenewad ja arenewad meie Liidu loowad jõud, seda tugewamaks läheb Liit, seda enam jõudu ja tuetust wõib ta anda igale rahwale wõi rahwaste ühisusele majanduslises, ariduslises wõi rahwuslises arenemises. SNW Liit on ühemeelsuse ja wennalikkuse, wastastikku usalduse ja puhtsüdamlise sõbraliku awitamise Liit kõigile rahwastele.

SNWLiidu kõigi rahwaste töötajad seltsilised ja wennad!

Liidu ülem wõimukandja ja SNWLiidu kõikide rahwaste töötajate tahtmise awaldajad saadaw teile wennalikku terwitust.

Elagu SNWLiidu wennalikkude ja üheõigusliste rahwaste waba Ühisus!
Elagu 6. juulil — rahwaste rahwuslise wabanemise ja wennalikku ühinemise püha!

**Sotsialistliste Nõukogude-Wabariikide Liidu
Kesk-Täidesaate-Komitee juhatus**

Sotsialistliste Nõukogude-Wabariikide Liidu tekkimise ja konstitutsiooni väljatöötamise lugu

S. N.-W. Liidu (CCCP) loomisel toimetab nõukogudewalitsus waljult kommunistlise (enamlaste) partei rahwuspoliitika põhjusemõtte järele: üksikute rahwaste sundimise püüetest kindlaste eemale oides peeti juhtnõõriks seda, et püsiw rahwaste ühinemine wõib põhjeneda ainult kaastöötamises ja wabatahtlikkuses (WKP XII kongressi otsus).

Juba kodusõjapäiwil tekkis s. Leenini mõtte nõukogudewabariikide piirides asuwate rahwaste wabatahtliku liidu üle. See mõtte leidis awaldamist WSFNW (PCΦCP) konstitutsioonis, mille väljatöötamine sündis W. I. Leenini juhatusel ja osawõtmisel. WSFNW konstitutsiooni 8. punkt ütleb: rahwaste ühinemise küsimuses määratakse ära ainult Wenemaa nõukogudewabariikide föderatsiooni põhimõtted. Nende põhimõtete üksikasjaline väljaarendamine jääb iga rahwa tööliste ja talurahwa ooleks, kellele õigus jääb „oma otsustawas rahwuslises kogus üelda, kas ta tahab ja mil kujul ta tahab föderatiivsest walitsusest ja üleüldistest nõukogudewalitsuse asutustest osa wõtta“.

Sisemise kodusõja lõpp ja tarbe ühtlase wäerinnas maailma imperialismuse pealetungimise wasta wälja astuda ühestkõljest, majandusliste jõudude koondamine erakapitali lõpuliikaks murdmiseks uue majanduslise poliitika tingimistes teisestkõljest kutsusid nõukogudewabariikide poolt terwe ria wabatahtlikka sammusi ligemaks koostöötamiseks.

WSFNW, Ukraina, Walgewenemaa, Gruusia, Armeenias ja Aserbeidshani wahel tekib terwe rida lepinguid, mis WSNW walitsust wolitab kõigi wabariikide nimel wälispoliitika küsimustes üles astuma ja nende nimel sõjariistus läbikäimise teede ja rahwa ühenduseabinõude üle walitsema.

Kõik need lepingud, mis täielise üheõigusluse alusel tehti, olid SNWLiidu tekkimise esimesteks sammudeks.

Üksikute wabariikide ettewõttel kerkis päewakorrale küsimus nende üksikute kokkulepete asemele üht üleüldist lepingut luua, mis ühendaks seaduslikul kujul kõike tegewust neis küsimustes, mida üksikud erilepingud puudutasid, ja looks üksikutest wabariikidest wormilise liidu. Küsimus anti esialgseks läbiwaatamiseks üksikute ühinejate wabariikide kesk-täidesaate-komiteedesse.

Selles asjas toimetab suurema osa kahtlemata s. Staalini. Tema peas selgib kõigepealt NWLiidu kujundamise plaan, tema wõttis tööst kõigis järkudes kõige lähemalt osa, kuni deklaratsioonide teksti väljatöötamiseni ja lepingu allakirjutamiseni SNWLiidu nõukogude esimesel kongressil.

Liidu wabariigid wolitased oma esitajaid 1922. aasta detsembris Sotsialistliste Nõukogude-Wabariikide Liitu wormiliku lepingu läbi kinnitama.

Täiewolilised delegatsioonid üksikute wabariikide poolt wõtsid ühelmeellega wasta niiästi sellekohase lepingu teksti, kui ka sel puhul awaldatawa deklaratsioonide teksti, mida ka liidu nõukogude I kongress kinnitas.

Aga kongress ei leppinud ainult sellega. Et iga üksiku wabariigi soovisi wõimalikult lepingu iga punkti kohta kuulda saada, anti niiästi lepingu kui ka deklaratsioonide kõikide wabariikide kesk-täidesaate-komiteede kätte uueks läbiwaatamiseks. Liidu kesk-täidesaatekomitee järjekordsele kongressile tehti ülesandeks üksikute wabariikide poolt sissetulnud märkused läbi waadata, selle järele leping ja deklaratsioon kinnitada ja kõhe maksma panna.

Liidu wabariigid asusid selle üli-tähtsa küsimuse juure kõige wõimaliku tähelepaneku ja oolega. Wenemaa, Ukraina ja Walge-Wenemaa esitasid igaüks Liidu põhjuseaduse kawa, kuna Taga-Kaukaasia föderatsioon iljem oma märkused saatis.

Sissetulnud SNWLiidu põhjuseadusekawade läbiwaatamiseks asutati eri-

komisjon, kuhu osawõtjaid kutsuti kõige wabamal teel peale liitujate wabariikide esitajate ka autonoomlistest wabariikidest: komisjoni 25 liikmest oli kõigest 9 keskkoha poolt, 16 liiget esitasid üksikuid rahwuslisi osasid.

Selle komisjoni poolt läbiwaadatud ja kinnitatud SNWLiidu põhjusseadusekawa anti peale selle weel WKP kesk-komitee iseäralise komisjoni kätte läbi waadata. See komisjon seati üksikute wabariikide parteilistest esitajatest.

Nii wõib julgeste üelda, et SNW Liidu kesk-täidesaate-komitee juhatus läbiwaatamiseks ja Liidu kesk-täidesaate-komitee II koosoleku kinnitamiseks antud SNWLiidu konstitutsiooni projekt kõigi liituwate wabariikide wabalt awaldatud tahtmisi koondas ja kõikide liidu piirides elawate rahwaste erilisi ihaldusi ja soowisi eneses awaldas.

Sisuliselt wormuleeris ja awaldas tegeliku elu keeles uus põhjusseadusekawa 1922. aasta deklaratsiooni põhjusemõtteid SNWLiidu loomise üle.

Kawa määras kindlaks wormi, mis kindlustab igale liituwale wabariigile wõimaluse liidu walitsemise ja juhtimise tööst osawõtmiseks ja üksikute wabariikide õiguste kaitsmiseks.

SNWLiidu ülem wõim on konstitutsiooni järele liidu nõukogude kongressi käes; selle koosolekute waheaegadel teustab seda wõimu SNWLiidu kesk-täidesaate-komitee, mis liidunõukogust ja rahwustenõukogust koosseisab.

Rahwustenõukogu seisab koos kõikide liituwate ja autonoomliste wabariikide ja autonoomliste maakondade esitajatest; ilma tema nõusolekuta ei wõi üksigi seaduse-eelnõu liidu kesk-täidesaate-komitee kinnituse alla minna.

Liidu wabariikide ülem wõim (suwereniteet) on piiratud ainult neis küsimustes, mis SNWLiidu konstitutsioonis ette nähtud; igal wabariigil on õigus liidust wälja astuda.

Liidu wabariikide piirisi ei tohi ilma wabariigi enese nõusolekuta muuta; kõik liiduwabariikide kodanikkude õigused on ühesugused terwes liidus.

Pealeselle määrab põhjusseadus peensuses SNWLiidu kesk-täidesaate-

komitee, tema eestseisuse (presiidiumi) ja SNWLiidu rahwakomissaaridenõukogu wõimupiiri ja wahekorra liidu üldiste ja rahwusliste komissariaatide wõimupiiri wahel, määrab SNWLiidu wapi ja riigilipu kuju jne.

SNWLiidu kesk-täidesaate-komitee teine koosolek kinnitas 1923. aasta 6. juulil selle põhjusseadusekawa ja pani ta sellest päewast maksma.

Sellest ajaloolisest päewast peale sai lõpuliku ja wormiliku kuju liituwate wabariikide ja rahwaste ammune tung ja püie liituda üheksainsaks wäärinnaks wõitluseks oma klassiliste wastastega ja kõigi loowate jõudude kasutamiseks, mis selle ehk teise rahwa elupaigas leiduwad, see ajalooliselt tarwilik ja õigustatud püüdmine, mis seni selles wõi teises wormis end oli awaldanud — WSNW tekkimine, lepingud mitme üksiku wabariigi wahel, SNW Liidu põhjusseadusekawa ja sellekohane deklaratsioon 1922. aastal jne, — alles nüüd sai see püüdmine kohase awaldusewormi ja kinnituse, mis selgelt näitab ja eneses awaldab liidu wabahtlikku laadi, liitu astuwate rahwaste wendlust ja tema jõudu ja ühtmeelt kodanlise ilma wasta astumisel.

Selles peitub 1923. aasta 6. juuli ajalooline tähendus. Sel päewal tekkis ilmas uus rahwaste kooselu ja koostõotamise organisatsioon, mida kodanline ilm luua ei jõudnud, organisatsioon, mis põhjeneb wastastikku usalduse ja klassiuwide ühtluse peal. Tööliste- ja talurahwa wõim sai sel päewal kõwa, raudse, orgaaniliselt ühte sulatatud rahwasteliidu, kes walmis on ühises wäärinnas lahingusse minema waenlaste wasta ja uut elu ehitama kommunistlistel alustel.

SNWLiidu mõõda läinud esimine eluaasta ja liidu konstitutsiooni tarwitamine näitab, et SNWLiit mitte ainult paberi peal, waid ka elus tõeste on selle rahwusepoliitika teustaja, mis WKP lipule on kirjutatud ja mis kõigi rõhutatud rahwaste südamed kiiremine tuksuma paneb.

A. Jenukidse

POHJAKORBENUD WABARIIK

Pankrott on majas. See „au“ sai Balti nn. „iseseiswatest riigikestest“ Eestile esimisena osaks. Meie ei akka arutama, kas selle pankroti põhjused Eesti kodanluse tõmpluses, saamatuses, saherdamises, omariikluses wõi üldistes majanduslistes tingimistes seisawad; wõiks ainult tähendada, et Eesti tõusikud isegi oma lähemate naabrite silmis muud nimetust pole jõudnud teenida, kui kohmaka pole nime, kes ainult warastada, orjana kumardada ja alandlikult oma esiwanemate — teiste maade kurnajate püksa oskawad kaapida. Kõigest sellest kõneleb kord ajalugu imelikka juhtumisi. Siin märgime ainult üldjoontes Eesti „iseseiswa“ riigi lagunemist, selle tagajärjel tekkinud ohkimist, ädaldamist ja kõigi wäljapääsete kadumist.

Kõhukate põllumeeste ja börsemaakerite „Kaja“ awaldab kõige paremine kodanluse keskel walitsewat meeoleolu, kui ta pärast uue walitsuse „jõurikkaid“ katseid majanduslise elu terwendamise sihis tigidalt tähendab: Eesti märk on stabiliseerimisest ja kindlusest kauge- mal kui kunagi enne. Majanduslises elus walitseb täielik segadus ja peata olek, sest keegi ei tea, mis omne päew toob.

Niisuguses toonis ja nii mee- eitlikult ei ole weel keegi rääkinud. Sellest wõib juba arwata, et lagunemine piab tõeste suur olema, kui „põllume- hed“ juba omagi meeste seast neid lagunemise patsilluseid leiawad. Ja tõepoolest algas terwel kodanluse wäeliinil lagunemine pöörase kiirusega kui tuli kuiwas rabas, mis äwitas ühe ette- wõtte teise järele, tõugates tõolisi uulit- sale ja suurendades willetsust ja äda. Kuid alles aasta tagasi — Pätsi-walit- suse riigijuhtimise tarkuse tipul — 1923. a. esimesel poolel tõendas Eesti suur- ja wäiketõusik, minister ja ta truu ukseidja, et „meie ehitame oma riigi kindla käega üles“.

Milles seisib see „kindla käega“ riigi ülesehitamine?

Laenude andmises olemata ette- wõtetele, kuid tegelikult vähematele ja suu-

rematele spekulantidele. Omameestele anti laenusi nii ohtralt, et aktsiaseltsisi, sukruwabrikuid, naftatilkade wäljapres- simise seltsisi jne sigines kui seeni sügisel. Kui näpud juba põhja akkasid ulatama ja nurin tõusis laenust ilma- jäänute laagris, siis tegi Pätsi majan- duseminister ennast surematuks järg- miste tähendusõnadega: laenupoliiti- kat enam edasi jatkata ei wõi, sest meie tööstus seisab kriisise ees selle- pärast, et ta liig elujõuline on pisikese ilmariigi jaoks.

See oli esimene sügawam pankroti tundemärk. Mitmesugustes kodanlistes ringides tekkis rahulolematuse, peaaas- jalikult aga kartus, et walitsuse eesotsas olijad kõrwalolijatele midagi ei anna. Need kes noosi kätte olid saanud, ei tarwitanud neid summasi tööstuse eden- damiseks, waid saherdamiseks.

Pitka-partei tekkimine ei olnud ju- husline Eesti kodanluse poliitikalises elus. Selle partei kutsus elule tead- mine neis kihtides, kes mõistsid et neid oli magusast suutäiest ilma jäetud. Need olid igasugused „wabadusesõja“ rüütlid ja vähemad riigiwardad, kellele küna juure pääsemiseks jalg ette pandi. Pitka-partei olemasoleku peasisu seisib ühestkülgsest nende wõltsimiste ja sa- herdamiste päewawalgele toomises, mis maad wõttis walitsewas ringkonnas, teiselt poolt aga püüti Pätsi-walitsusele tee edasirühkimiseks sellega kinni pan- na, et mitte ükski wanu, waid ka uusi, kõige wärskemaid imelugusi saherda- misest päewawalgele tiriti. Paljastajate ülem eesmärk oli kas wõi pooltühjade kullakambrite walitsemise juure pääseda, Pätsu täissõõnud rühm minema kih- tada ja ise walitsema akata.

Niisugune oli Eesti „iseseiswa“ riigi lagunemise esimene waatus.

Teine waatus algas Pätsi-walitsuse kukutamise, millele järgnes keskera- kondade walitsus, kes püüdis läbipuu- ritud põhjaga riigilaewa weekindlaks teha kardulipudru taigana.

Järgmine ettekanne oli töökodade ja ettewõtete seismajäämine, töötatõolist

arwu kaswamine. Märtsikuust alates tõmbawad ettewõtted oma tööd „kokku“: vähendawad töölistearwu ja alustawad kiireste siiaamaani terweid wabrikuosaid lammutama, et neid waluuta wasta ümber wahetada. Paanika tööstuseringkondades suurenes sedaenam, et pea mingit lootust polnud tellimiste peale Nõukogude-Wabariikide walitsuselt, ja sellele lisaks laenude tagasi nõudmise kartus „uue“ walitsuse poolt. Kõik see surus majanduseelu weel armetumasse seisukorda. Aga kõige irmsam oli alles ees.

„Rippumata“ ülidemokraatlik wabariik oli waene kui kirikurott. Wiimased waluutatagawarad ja kullariismed neelas aprilli- ja maikuu sisseweu ülekaal; mark, mis Pätsi-walitsuse ajal kuidagi wiisi „püsiw“ paistis olewat, akkas keskerakondade walitsuse päwil langema. Akati tuge otsima, mille najal margalangemist seisma paanna. See tugi leiti tollitariifide kuni 250-kordses kõrgendamises esimiste tarbeainete sisseweu pealt; siis mõtles tark majanduseelu tohter Strandmann wälja kindlama rahaüksusena kuldkrooni, mis pikkamisi pidi langewa marga asemele astuma. „Kaja“ nimetas kuldkrooni poliitikaliseks petteuseks, millega tahetud ulkade meeoleu rahustada, ja et sellel kuldkroonil ei ole mingit majanduslist wäärtust, kui see ei jõua margakursi stabiliseerida. Ja ametlik kursisedel tõendab igapäew seda „Kaja“ wäidet, sest mark langeb kiirelt, kuigi seda wäliselt püütakse warjata. Umbes kuu aega tagasi maksis dollar 383, kuid 19. juulil juba ametlikult 415, tegelikult aga Tallinna peapostkuntoris, kust wälisriikidega operatsioonisi tehti, maksis dollar 21. juulil 475 ja 22. juulil juba 518.

Siit on näha, missuguse kiirusega walmib kätastrof ja kuidas walitsus seda awaliku arwamise eest püüab warjata, sest plimedalegi on selge, et ametlik bõrse kursisedel wõlts on, kuna põstil kursid kokkuleppel riigikassaga kindlaks määratakse.

Aga walitsus ainult ei warja tõsist seisukorda töörahwa eest, waid suurendab maksusi, mis töörahwa seisukorda weel raskemaks teewad. Tollitariifide kõrgendus ja sellele järgnew kohutaw

elukalliduse tõus tõendawad seda kõige piltlikumalt. Leiwa nael on 3—4 marga pealt 8—10 margani tõusnud, saia nael 16 margast kuni 34 margani jne. Tööpalgad aga raha wäärtusetuks muutumisega weel vähemaks jäänud, kuid tööpalkade tõstmist lubatakse alles sügisel arutusele wõtta. Teine silmus, mis jällegi elukallidust tõstab, on nn. waloriseerimise läbiwiimine ehk Eesti panga poolt laenude kulla alusele wiimine. Walitsuse otsusel piab kuld-kroon maksuma 100 marka. Tegelikult maksab 1 kuld-kroon praegu 111½ marka. Töörahwale ei tee see ju pealtnäha mingit walu, sest laenusi pole saanud mitte nemad, waid ärimehed, kuid ärimehed ja spekulandid pumpawad wahe, mis nad pankadele piawad juure maksuma, tarwitajalt wälja. „Kaja“ kirjutab selle kohta sõna-sõnalt:

„1. augustist peale, kus waloriseerimist teustama akatakse, algab siis meil ajajärk, mis äärmiselt uuitaw, kuid sama saatuslik wõib olla. Pole ju kahtlust, et igasugu lepinguid ja toiminguid sellest peale siis ka kuld-kroonides sõlmima akatakse, iga ärimees oma kauba ära „waloriseerib“, see on kuld-kroonidesse ümber arwab, et siis üksnes päwakursi järele saabast ja riidet osta saab, et palgad ja töötasud kulla alusele wiitakse jne. Mis siis meie paberimargaga, mis meil rahakotis igaühel ju aastate wältel nii koduseks saanud, selle järele sünnib, pole raske ette kujutada. Ta sattub kuld-krooni kõrwal põlatud seisukorda, sest ta wastu pole ju usaldust. Looduseeaduste järele piab ta kaduma. Küsimus on üksnes, kui kiirelt? Ja mis peale selle meil järele jääb? Mingisugune kuld-kroon, millest küll palju kuulnud, keegi aga weel teda näinud pole.

„Üks asi on aga kindel, et waloriseerimine uue elukalliduse laine paratamata kaasa toob kõigi muude raskuste kõrwal, mida praeguse walitsuse päwil iga järgnew päew kodanikule seni kaasa toonud.“

Ädaga räägib ka tõusik wahest tõtt. Kuid mitte üksi kursisedeli kohutawa tõusmisega ei alga „uuitaw ajajärk“, waid töörahwale paistab see uuitaw ajajärk teises walguses.

EKP äälekandja „Kommunist“ kirjutab 5. juulist s. a.: „Praegune kord ei või kaua kesta. Päew-päewalt kihutab ta kõige tagurliisemaid ringkonde, et Akeli ja Strandmanni walitsusele ots teha. Päts tahab need, osalt juba Isborski päiwist tuntud töörahwa waenlased, kes ei ole tema kildkonnast, sõjariistus jõuga Toompealt laiali peksta ja weel werisema wägiwallawalitsuse maksma panna kui praegu.“

Sedasama näeme ka pärast 5. juulit. „Kaja“ ja „Päewaleht“ annawad seda igapäewaga ikka selgemalt mõista, et waja on „midagi teha“, sest muidu oleme kadunud. Milles see „midagi“ seisab, sellest ei ole tarwis kõneleda, sest igaüks teab, mida tahab näljane metsloom.

Eesti proletariaat elab äärmiselt rasketes tingimistes. Tööpuudus, elukallidus, madal päewapalk, raske poliitikaline surwe — need on töörahwa ala-

lised saatjad, mis juba küllalt raske wõitluse weel raskemaks teewad. Aga Eesti töörahwas näeb selgeste seda eesmärki, mille poole kogu sündmustekäik wiib: Eesti nõukogudewabariik on lähem eesmärk eitlewale proletariaadile ja Eesti nõukogudewalitsus astub põhjakõrbenud „iseseiswa“ wabariiklise korra asemele.

Töölisteklass Eestis ei maga. Waatamata metsiku rüüstamise peale, mis kewadel wäga „demokraatliselt“ toime pandi, tõuseb töölisteulkaades wõitluse- tung, suureneb aktiivsus, rewolutsioonilikkus. Iseäranis akkab noortööliste- ridades rewolutsioonituli loitma.

Kord on ka töörahwa kannatusel lõpp ja ta keerutab silmuse kodanlusele, millest teda enam ükski abi ei seestega wäljastpoolt ei päästa.

Walmis olla! Eesti proletariaat piab igan pool walmis olema.

31 VII 24

O. Rüstas

RÜÜSTAMINE

Walge Eesti kodanlus on ärewuses oma olemise pärast. Ja miks ei püüa ta ärewuses olema nüüd, kus ta lühikese aja jooksul rõõwimise, sahkerdamise ja warguse kaudu on kokku ajanud suured warandused ja korda seadnud oma buduaarid, kabareed, kõrtsid ja lõbumajad ning piiritu praalib kartulipiirituse ja wahuweinide juures, kui kõigist surwetest oolimata wõidurikas proletariaat oma tõestkulunud rusika temale silmamuna peale sihhib ja kommunismuse tont Maarjamaal kohutawalt ümber luusib ja talle kadu kuu- lutab.

Kui 1922. aasta kewadel s. Wiktor Kingissepp ära ukati ja kaitsépolitsei äraandja Linkhorsti abiga kommunist- lise partei aparaati ja organisatsiooni rüüstas, õiskas kodanlus kommunist- muse lõpulikust äwitamisest. Niisama ka 1923. a. kewadel s. Jaan Kreuksi tapmise ja sellele järgnewate arreteerimiste puhul. Aga Eesti töölisteklass ei lasknud ennast kohutada prowokaa- toritest ega walgest terrorist, waid jät- kas endise püsiwuse ja agarusega oma

wõitlusewäerinna loomist kodanluse äwi- tamiseks. Ta saatis 10 esitajat riigi- kogusse — kodanluse peastaapi. Tal- linnas, kus ta demokraatlisest walimiste kometimängust eemale tõrjuti, rikkus 10 000 proletaarlast kauaks kodanluse kodurahu. Linnawolikogu walimistel wõttis rewolutsiooniline proletariaat $\frac{1}{3}$ ärrasnõunikude pinkidest oma alla. 30 000 proletaarlast kõigis suuremates linnades — Tallinnas, Tartus, Narwas, Pärnus, Wiljandis ja Walgas koputas oma esitajate kaudu linnawärawate pihta ja nõudis linnawalitsuse andmist tööliste-esitajate kätte.

Waesus, tõusikkodanluse ja maja- peremeeste jöhkruks ja riigiwargused sundisid järjekindlalt ikka suuremaid töörahwa- ja poolproletaarlasteulke ühi- nema wõitluseks kodanluse wägiwalla wasta ja töörahwa walitsuse eest. Töö- rahwa ühine wäerind kaswas. Kodan- luse „siioniwahtide“ — vähemlaste ja iseseiswate-sotsialistide ühine wäerind kuiwas kokku. Nad said ühtekokku neli korda vähem ääli kui rewolutsi- oonilised töölistes ja kommunistid.

Wäikekodanlus walgus osalt töölisteri dadesse, suurem osa aga löi enast senistest kodanlistest parteidest lahku ja läks ühes uute wäikekodanliste seni wastasrinnas olnud wäiksemate rühmitustega. Ühes tööliste-esitusega oli neil pea kõigis suuremates linnades mõjuwad rühmad. Suurkodanlus ei olnud enam kindel omse päewa üle, sest wäikekodanlised parteid, nende seljataga seiswate proletariiseruwate ulkade sunnil astusid kommunistidega läbirääkimistesse ühise linnawalitsuse kujundamiseks. Suurkodanluse parteidel üksi ilma wäikekodanluseta ei olnud kusgil enamust. Järjest alwenew majandusline seisukord, wabrikute rööwimised ja riigiwargused aina kiirendasid wäikekodanliste kihtide pahemale poole kaldumise käiku. Tööpuudus ja elukallidus kaswas. Töötawate ulkade seisukord alwenes. Walitsewad kihid, omawahel kiusu ajades rahwawaranduste jagamise ja walitsemise pärast kaubamajades ja pankades, kiskusid üksteiselt wiimase demokraatlise ilbu. See aitas kaasa vähem-arenenud töörahwakihtide ja wäikekodanlise wastasrinna lähenemisele rewolutsioonilise töölisteklasi eelwäega. Riigiwargale Kiiselile armuandmine, ministri Ipsbergi tagandamine ja kulla kahanemise arupärimised on kodanliste kihtide enesepaljastuse silmapaistwamad kisklemiste lülid selles omawahelises wõitluses. Kui meie siia juure lisame kommunistide paljastused riigikogus ja wäljaspool riigikogu, siis saame aru kodanluse kartusest oma olemise pärast. Rahwaulgad akkasid selle selgitusetöö ja oma olukorra sunnil aru saama ärrasriigi kelmele walitsuse erakondade demokraatiast ja koondusid töörahwa ühise wäerinna ümber. 1923. aasta maikuul II riigikogu walimistel sai T. Ü. W. nimekiri (ilma Tallinna ja Wirumaakonnata) 43.000 äält. Nowembri-detsembris linna wolikogu walimistel said T. Ü. W. nimekirjad linnades üksi üle 30.000 ääle.

Selles töölisteliikumise tõusu ajajärgus akkas kodanlus nagu ikka surwabinõudega töölisteliikumist takistama, kusjuures ta oma wiimased demokraatliilbud katki rebis, wangistades riigi-

kogu „puutumata“ T. Ü. W. rühmade esitajaid kui ka linnawolikogude ja maakonnandukogude liikmeid ja kandidaatsi, kokku üle 200 inimese, ja sulus 124 töölisteühisust ja 105 töörahwapartei osakonda.

See sündis organiseeritult ja wäljatöötatud kawa järgi siseministri Einbundi korraldusel, kellele suurkodanluse koosolek, millest walitsus täies koosseisus osa wõttis, wolitused andis kommunistlist liikumist lõpulikult äwitada.

Ühes wangistustega wõeti ette ka töölisteorganisatsioonide rüüstamine ja sulgumised, mis iljem ametlikul kohtukometimängul seadusepäraseks tunnistati. Kõige seile põhjuseks kodanluse wõimumeeste seletuste järele oli kommunistide riigikukatamise kawatus.

Ag ka see samm ei päästnud kodanlust kommunismuse ädaohust. Tegewamate tööliste-esitajate wangistamise ja töölisteorganisatsioonide sulgumisega takistas küll kodanlus ajuti töölisteliikumist, aga ta ei suutnud kommunistlist liikumist äwitada, waid kutsus esile weel tugewama wastasrinna töölisteklasi ja wäikekodanluse ulgas, mis lähemal ajal ühiseks wõitlusewäerinnaks liitub uute töölisteklasi wõitluseorganisatsioonide tugewnemisega. Et see tõeste nii on, seda tõendawad ka töörahwa praegused wõitluse üüdsõnad, mille ümber mitte üksnes töörahwas linnas ja maal, waid ka kesktalupoeg maal ja wäikekodanlus linnades koondub.

Need juhtsõnad on: „Eestimaa N. W. Liidu liikmeks“ ja „Elagu tööliste, talupoegade, soldatite ja madruste walitsus“.

Enne wangistusi ei olnud esimist juhtsõna. Aga majanduslik lagunemine, tööpuuduse kaswamine ja elukalliduse tõus sundis töölisteklasi seda lipukirja kõigi terawuste peale waatamata, kuid sellega ühenduses seda töörahwale ja talupoegadele elulise tähtsusega juhtsõna päewakorda tõstma, kui ta enese suretamist kodanluse poolt ükskõiksel pealt waadata ei tahtnud. Nüüd on see lipukiri ulkade lipukirjaks saanud, just nagu töörahwa ühise wäerinna ja töörahwawalitsuse lipukirjad on.

Wangistagu ja rüüstaku kodanlus töölisteklassi, kes kodanluse wägiwalla ja wäewõimu äwitamiseks wõitleb. Kodanluse abinõud ei wiia teda sihile, sest ta ei suuda töölisteklassi wõitluse

põhjusti kautada. Kodanluse majandus laguneb. See kaswatab wiletsust ja nälga ja tõukab töörahvast kodanluse kukutamiseks otsustawale wõitlusele.

J. R.

JUUDI KIRIKLASTE ÜHISWÄERIND KRISTLASTEGA

minewa aasta sügisel Wienis ära peetud kongressil annab kujuka pildi rahwuswahelisest klassiwõitlusest. Sellest Eroopa maade rabide „suurest kongressist“ wõttis üle 600 saadiku osa. Ajakirjas „Безбожник“ ilmus selle üle iljuti kaastöölise A. R. sulest järgmine kirjeldus.

Sadanded Poola ja Galiitsia rabide pigimütsid ja mantlid ja Saksa reformeeritud ja teiste „aritud“ rabide läikiwad torukübarad täitsid Wiener suur tserkuseoonet, mis rabid endi koosoleku paigaks olid walinud.

Reformeeritud rabi piab arilikul ajal mahajäänud Poola ja Galiitsia rabi alwaks ja naerab teda kui arimata ja rumalat ja pimedat waimu. See koosolek oli aga kokku kutsutud üüdsõna all: „Päästke usku!“ Ja see lipukiri ühendas nii „aritud“ kui arimata rabid ühiseks koguks.

Kui kindel üksmeel igasuguste uskude kiriklaste wahel walitseb, näeme sellest et see kongress suurt pooleoidmist äratas nendesgi ringkondades ja nende isikute juures, kus arilik Juudi surelik, rääkimata juba töölistest, sügugi pooleoidmist ei leia.

Küllalt on kui nimetame et Poola ja Ungria antisemitilised (juudiwastased) saatkonnad oma esitajad kongressi terwitama saatsid. See sündis selsamal ajal, kui üle kogu Poolamaa Juudi pagulaste peale armuta klapperjahti peeti ja Poola walitsus Juudi tööliste kooliorganisatsioon „Meie lapsed“ sulgus. See ühisus oli juba mitu aastat tegew olnud ja tal oli üle neljakümne kooli, umbes meie töökoolide laadi. Oolimata et ühisust Juudi vähemlaste partei „Bund“ juhtis, süüdistas Poola walitsus organisatsiooni mingisuguses läbikäimises kommunistidega ja löi kõik selle ühisuse koolid ja

asutused kinni ja ajas sellega Juudi soost koolilapsed uulitsale.

Paawsti nuntsius saatis kongressile kirja: „Ma awaldan oma sügawat kahetsust selle üle et ma katolikupüha pärast isiklikult ei saa kongressi awamisest osa wõtta. Kutsun teile teie tööks Jumala õnnistust.“

Terwitusekirja saatis ka Austria peaminister Seipfel: „Ma olen ise katoliku waimulik“, nõnda kirjutas ta muuseas, „ja palun Jumalat et ta teie ridadele jõudu ja kindlust annaks, nii et teie usuideede kasuks ja wõiduks wõiksite töötada.“

Niipalju meelitawat kiitust selle ilma wägewatelt kuuldes oli rabide rõem suur. Kõnemehed näitasid siis et antisemitism, rüüstamine, wangistused ja tagakiusamine, mille all Juudi kehwa rahwas kodanlistes maades kannatab, et see jumala nuhtlus on usu ja meelealanduse puuduse pärast. Üks talmuditar Poolamaalt ütles et lihtrahwas kütketest on wabanenud ja et kui nad rahwast jälle taltsutada ei suuda, siis neid kadu ähwardab.

Lõpuks tegi koosolek otsuseks alandliku palwega Rahwasteliidu poole pöörata et see kõike oma mõju kõigi rahwaste usutunde suurendamiseks tarwitaks.

Juudi wabrikantidelt ja kapitalistidelt nõuab kongressi resolutsioon et nad peaausjalikult neid töölisi tarwitaks, kes jumalat usuwad ja endid jumalakartmata sotsialistlike ühisuste liikmeks olemisega pole määrinud. See resolutsiooni-punkt oli Poola rabide poolt ette pandud ja oli kõige enam sihitud Poolamaa Juudi tööliste wasta, kes seal enam kui kusagil mälal Juudi wabrikantide mõju all on. Ja need akkasidgi pärast suure südidusega rabide ettekirjutust täitma.

Wares ja rebane

Issameie istus puus,
lihareis tal rippus suus.
Wanadulus wahiis alt
taewaannet fadabalt,
kurikawalaste lausus:
„Tere-jõudu, kõrgeausus!
Kuda wõid sa rooga wõtta,
tut ja riina alla 'i wõta?'
Püha wiha plahwatas,

Issameie pahwatas:
„Lõuad, ole wagane,
saadananaht, tagane!“
Piha langes ambuust talt.
Wanadulus üüdis alt:
„Jumala eest —
pagana pärast!“ —
ja läts lihaga kus kurat.

Märgioja

Põlised mõisnikud

Viidid maaelu

(Võpp)

Mõnda sündis viis-kuus aastat tagasi. Dsten-Sacken, kuulsa mõisniku poja viimne võsu tõduneh anas kirjumaal „püha“ risti all. Endised pooletera- ja moonamehed elavad ta mõisas. Maavalitsuse osakond andis selle neile. Wana tamme- ja pärnapuu pargi raiusid ümberlaudjed talunikud tarbepuudeks. Viieaastatiline wiljapuud aga oiti alles, ariti ja puhastati. Ülekatke et tänawu õuna- ega pirnisaaki ei ole.

Sakste elumajad planeeriti omamoodi, suurtesse saalidesse tehti waheseinu, tehti uusi juurehitusi. Ei tunne enam endist mõisat äragi. Klawer, mis rikkumata jäi ja mille peal mängima õpiti, on kohalise kohtuniku käes ajutiselt tarwitada. Kohtunikul läks korda uute elanikkude juures omale ühte tuba saada ja mängib nüüd wabal ajal klawerit. Ei mängi Prantsuse romanssi, waid uuemat, ajakohast ja ei põlga ka rahwalaulusi. Pererahwa — endiste pooleterameeste, tallipoiste ja teiste lapsed istuvad mängumehe ümber ja kuulawad lahtiste suudega. Enne nad muud kui loetsapillimuusikat pole unesgi kuulnud. Nüüd, kui kohtumes tuast ära läheb, katsumad lapsed näpuga klahwisi, need wajuwad alla ja teewad äält, päris naljakas. Andke aega, õpiwad nemadgi mängima.

Mõnda elawad nüüd endised orjad. Aga mis endistest omanikkudest, pahatahtliku „rumala“ peretonnast sai?

Peasüüdlase puudumisel (põhjus oli küllalt tähtis) ei atanud tribunaal teisi kaastegewuses süüdistama (süüdistus oli 50 lehekülge pikk), muudgu saatis nad palawa tegewuse ajaks Holmi laagrisse.

Kui äite mõbda läks ja nep kewade-päivi üle elas, kobiliswad endised mõisnikud irtuust ja tegewusetä olekust tangetsejäänud liikmeid sirutades oma wanade pesjade lähedale. Tuli ka paruniproua tütreaga; teine tütar jäi teele maha, läks raubtee — poliitikalalitsuse (rny) aagendile mehele.

Proua oli oma nina ka mõisa pistnud ja seal oma õigusi maksma tahtnud panna, aga peale pita nina suursaks sealt midagi ei saanud. Katjus koputada ka endiste

tuttawate mõisnikkude uste peale, kes uue korra järele oma elu olid õjanud sisse seada, aga need ei mõtnud jutulegi. Mõis meie kirjeldatud mõisas oma endise tööliste juure, kust ta poole majaitist omale elanikeks sai. Täidesaatekomitee andis armulikult maaosa. Wende poole ma ühel wihmasel juunioommikul läksingi.

*

Wiltuwajunud talumaja wanade seentanud atnalukkide ja ustega. Ümber maja paplid, kased, pärnad, tammed, wahtrad ja metsõunapuud. Mstud tänawalt puhast õhuft niisugusesse taresse, siis lööb sulle sealt läpaskanud auadõht wasta. Miste ja puudeokstest warjatult poolpime. Seina-paberid tolgendawad nagu märjad kanad seinä küljes ja kipuwad pörandale kuwama. Julgemad puuokfad wahiwad atnast sisse. Üleüldiselt on aga looduseriikkuse ja arwatawa luulelittuse peale waatamata ümberlaudu ja igalpool kařimatus ja korratud.

Wana paruniproua oli wäljamaal üles kaswanud.

Teretařin kahte naisterahwast, ema ja tütar, mõlemil lihtsõd siřijatikid seljas.

Käed koredad, nii et teadmata inimene tudagi poleks uskunud, et see endine baronesse on. Need ei läninud wälimuse poolest tudagimoodi mõnest kõrwalise maanurga poenaisest lařku. Tütar oiab moodi. Siřtas siřiriides, paljajalu, koorib kartulid, aga kuldsõrmus sõrmes.

Ema teeb sukka, tütar talitab ahju ees. Tua siřeseade: kaks wana lauda, karkine diivan, wäljajaljel riulil tribu-trabu, wist kusagil wäljamaal ostetud, ja siřsamas ka Itaalia, Riwiera ja Jeruusalemma pildid. Pingi juures potid, pann, pefukauss, ahjuart ja roop ja mõnesugused saueft kõõgiriistad. Mats magamisaeset: üks šang, teine aluskotil pingi peal. — keegi seal piab kõwerdama. Ja seal kõrwas kogu sellele kehvale kraamile wõeras uhte kauge-reiřsumadan, wäljamaa töö. Ei tahaks nagu koku passida: kujub riulil, wäljamaa sumadan, Riwiera pildid ja Wene potid ja pannid — see on „endiste“ stiil.

Mkafime juttu ajama. Käätgiwad Prantsuse ja Saksa keelt. Kombed olid aga

juba kulumud. Sa võid neist tühjadest suurt lugu ongi.

Tütar püiab enese üle valitseja, aga näust on näha et ta vastameelsete kartulite juurest minema putkats. Olid tal ju alles iljuti veel bonned, oidjad. Minu juuresolekul viiskas ema tütreaga paar korda Prantsuse keelt. Mis nad rääkisid ei tea, aga teada oleks tahtnud. Võib olla et minu kohta käis.

Neil päivil nägin tütarit walla noorkommunistide klubis. Klus tüdruk, kui korralikult riides, aga siin — võite juba isegi arvata. Võimata ümbrus rikub kõik ära. Klubis õpetab ta talutüdrukutele tantsi ja waltsi ja tahab Prantsuse keele õppijate ringi alutada. Lubaküsimisvaber on juba linna saadetud. Kas vole kenu: kirjaostkamata ksilatüdrukud keerutavad waltsi ja lobisewad Prantsuse keeli. Buhas aridus, piab ütlema.

Baruniproua ise piab kooliõpetajaametit, lõpetab kirjaostkamatuft. 1902. a. kutselasi õpetas lugema ja kirjutama ja nüüd aitas järjekorda ootamaid õpetama. Andis mulle mälestusets kaks ehviti õpilaste arakajalgahega. Edasijõudmine paistab kohe filma. Ülepa on ta õpetanud neli õpelaste järku, iqaühes 45 inimest. See on fuur tõe külas olemate õpeabinõude ja võimaluste juures.

„Ma saan ainult töötades puhata“, seletab ta oma elu-olu.

„Wist oli efiotfa mõerastaw ja ta meeleaiqet teqew, kui naabritqai meele tuletada“, ütlesin ma lord, sihtides ühe mõisniku kohta, kes oma mõisa paigale oli jäetud.

„Mis seal teha! Piab leppima. Me olemeqai mana asja kõik unustanud, iseäranis tütar.“

„Maarja Jegoorowna, laske mind ärg, kogu tarwis tööd teha!“ palub meeserahwa ääl aiast.

Waaan akna poole. Door külamees, ehvot lääes — õpilane.

„Kes see on?“

„Õpilane! Ta seltsilised lõpetasid ammuqai, tema laiskles, nüüd tuleb tal tagajärele õppida.“

„Laske teda peale minna,“ palusin minaqai õpetajat, „nüüd on tõeste raske aabitqaga jännata.“

„Maarja Jegoorowna!“ kordab seesama ääl akna tagant, „laske, ma tulen parem siis kui wiijuna aitas sadama?“

Õpetaja andis järele ja lasi poisil minema. Miasit kuuluvad rõemfad sammud tõendafid et koolipoisil tõeste raske oli töbajal õppides istuda.

„Kas te naaber teid ka ei aita?“ pöörasiu ma pärast õpilase äraminekut Maarja Jegoorowna poole. „Tema käsi käib ju paremine.“

„Mis ta aitab“, ja sellejuures surus ta põlgawalt uuleid kokku ja löi käega. „Mõne päewa eest pidi tütar petsuma aitamata.“

„Mitsipärast?“

„Läts padrikust, mis tema „mõisa“ külge on arwauud, ofke korjama. See juhatus peale tulema. Kes teile lubas minu metsa rainuda? Kas unestafite, kus elate? Ja aitas, ja tiutas kogu küla ees. Mina, kiidab, olen selle metsa omanik. Selle andis mulle nõuqogudewõim, niisugune seadusemees. Aga unestas et ta ise waltijusele midaqai ei ole annud. Omal ajal andsime ta isale sadandeid paltsi, aga mis seal...“

„Aga on ikka mees küll,“ naljatan, „teid kõrwetati mõijast wälja, olete palju wiletsust kannatanud aga tema on siin leima otkas, näib teine kooperatiivi peitsemud olema.“

„Diidku jumal niisugune elemast. Kuba ta isa piinas meid wanemal ajal. Meie mõis, ja see mitte ükfi, oli temale panditud ja kaherkordselt panditud. Wiimastel aastatel töötasime ainult protsentide maksimisets. Aga kui nõuqogudewõim tuli, siis aitas talurahwa eategijad mängima, andis maa ära, kirjutas meie peale kaebtusi. Koh ja wõitisqai külamehe usalduse, need andsid talle töötunnistuse, ja mõis jäeti temale kui tööteqijale. Tõb teewad aga naqum negi mõerad. Ühust käis, nii et äda teifega. Ja aqimata inimene, kolmest õpeasutuselt wifati wälja.“

„Ei teretaqai meid“, ütles tütar wabele.

„Kas kama ei tulnud teile?“ katkestas meie kõnet naabripere naine aknast siisse waadates.

„Ei, tädi Agafja, ei ole näinud.“

„Aga kuhu ta siis sai? Muud midaqai kui kassad panid nahka! Omale pole jõudnud saada, siis üsuwad teiste oma! Kur-

jad nahad meile nuhtlusets lae'as!" Kuulus aiast.

"Kas näete, kana kadus ära, meie oleme süüdlased, ei lasta elada. Ma ei pia meelega kanu, et vähem tülipõhjust oleks."

Kui sõimamine waitis, jätkasime jälle juttu.

"Ütelge, millena endised mõisnikud praegusel ajal esinewad? Kas nad kui klass weel alles on ja kuda talurahwas nende peale waatab?"

Rüsimusest uwatatud jättis tütar kartulikooremise, pöbras ennast meie poole ja affas kuulama.

"Teie wabandate minu otsekohesust," ütles "mõisaproua", "ma olen wäljamaal üles kaswanud ja tean mis klass tähendab. Ma otjustan meie maakonna järele. Kõiki neid on saatus ära pühkinud. On maaintelligendid. Mina näituseks. Enne olime meie teises kühis. Mis naismõisnik ma weel olen nüüd, et kui rahwaariduseosalond palka ei tõsta, see mind pahandab, käin ühhiuses, astun kooliõpetajatekongressil üles. Selle aja jooksul on kõik sarnanenud. Intelligentlised töötegijad oleme, nõnda ma tähendaksin oma seisukorra ära."

"Aga midagi on ikka järele jäänud. Teie eluford nüüd ja siis?"

"Mis sinna parata. Palju mis oli", kõneles paruniproua madalama äalega. "Warem ehk isjem pidi see sündima. Ja lollus oleks enese meelt pahandada!" Ja elawamaks minnes lisas ta kõrgendatud toonil: "Ja mul ei ole lahjuqi minewikut." Ja ta affas tuntud lugusid oma eadusest rääkima, kuda teda talurahwas armastas, kõite kadunud mehe kaela ajades.

"Ta oli ägeda loomuga. Täna trahwib mehi, aga omme kahetseb. Seisuseau aga ei lubanud otjust muuta, naabridgi oleksid naerma alanud. Ta oli kuulsa soo wõsu, üks eeltäijatest wõttis ristijõjast osa."

"Koh, aga kuda lapsed?"

"Nemad olgu kuda nad tahawad. Sarnanewad taluooresuuga. Iluti läks üks mõisniku ja kindrali tütar talupojale mehele."

Waatan tütre näujumet, see ei awalda midagi. Kartulid affasid keema, tuli ja aur tegid seinad kodusemaks.

"Aga ideoloogialist külge ei ole me puudutanud. Ei wõi ju olla et teil misgijuguseid mõtlemissi pole", naljatan ma.

"Kadunud on kõik meie mõtted. Kõik oleme ametis kuda ära elada ja pead toita. Ei ole ustu ega tahtmist niisuguste asjadega jõudu kulutada. On wiist niisuguseidgi narrissi, kes omamoodi mõtlewad, aga niisugustega nüüd keegi ei tee tege- mist, need on ise omaette. Räägitakse et palka suurendatakse, waata see on kaugelt asjalikum kui tühised mõtted sellest mis oli. Ja kes nüüd rahwale wasta suudab panna? Kas me ei näe kuda elanikkude- kogu meid wihtab. Mitab meile sellestgi", lõpetas ta oma juutu õhates.

Tütar tõi keedetud kartulid. Berenaine jättis mind ommikuföögaile, mina aga wast sõin ta wastase mõisniku juures. Tahaks õhu kätte pääseda. Lammataw on läpas- tanud õhust, kartuliaurust, miiskusest.

*

Kolme seltti "põliseid" on maal. Ühed, kes olude järele on kohanenud ja mõne- suguseid kergendusi on saanud, ei ela al- waste. Minewiku järele tunnewad ehk küll igatsust, aga raske on astla wasta taqant üles küia. Seisuford kohustab. Tõmbasid kõigele wanale kriipsu peale ja algasid uut. Ja elawad, ei äda midagi, ja on mõnikord weel omasugused nõukogude- wõimu kaitsejad. Saawad aru et wana aeg tagasi ei tule, maad tagasi ei saa, et selle peale kõitsugu maarahwahid on asunud. Ei akataks maksma enam misgijuguse wä- litsusekorra ajal. Ja ilma sellela — wõ- tats tont kõik wana. Pealegi on wõitlus ädaohtlik. Olge terweks selle eest et koon- dufelaagrid jälle lorda akataks seadma!

Teised on need kes kõik kantasid, töö- lise maaosa said ehk sestqi ilma jäid. Kõike üle elades ja tunda saades nägid oma tulewikutee, affasid tööle ja on mõnikord nõuga, talurahwale abitsqi.

Kolmanded on kõige kardetawamad. Järju pööre ja langemise peale waatamata ei ole nad seisukorraga leppinud, tükiwad igale poole, unistawad wana korra tagasi- tulekust endile abemesse kui ka kuuldawalt. Tülitawad ja kiisawad töörahwast, ritu- wad talurahwa rahu. Näituseks weike mõisnik paan Gugowski, Kisloe mõisa omanik. Piaaegu iga kewade, kui küla- mehed kündma lähewad, ahwardab neid, nii et sülg suust lendab. Poola peale- tungimise ajal igal "kõrgeauliste" wõidu

puhul kihutas ratsa mööda külasid ja äsitas rahvast:

„Paanid on ligi! Poolamaa ei ole kõdunenud. Punastele jõuab lõpp kätte! Tulge, õigeuslised, minu järele siis kui ma teid kutsun!“

Jõuetumad midagi suuremat forda saama, rikuwad nad päevasti-päeva nagu nõelapistetega talurahwa meeleolu. Ja niisuguseid on tuhanded.

Suures ulgas on endiste mõisnikkude poegi igasuguste põllumajandusliste institutide waista uuitust atanud tundma, agronoomideks, maamõetjateks ja metsa-ijandateks atanud. Praeguse, iseiseismateks

taludeks püüdmise ajal on neil pühad. Külarahwas räägib et nad kuffesi wastagi ei wõta, anna neile noori kannu. Ja antakse. Maa on tarwis ära mõeta. Niisuguste „õpetlaste“ päraft on agronoomi ja maamõetja nimi, selle asemel et nende kui tarwilikkude ametmeeste peale waadata, maarahwale wastikuffs läinud.

Ja iga kewade kui talupoeg põllule läheb, on ärra nagu õvtsull tee ääres.

„Mis nad siit otjivad?“ küsiwad küla- mehed pahaselt.

Ja selle küsimusega lõpetame oma jutu.

R. Brötkiu

ARUANNE

Eestimaa Kommunistilise Partei eaks on annetanud 1924. a.:

Juunis:

Smd Grünling 50 kop., Simson 50 kop., Jalg 50 kop., Lesow 50 kop., Siinor 50 kop., Wainlo 50 kop., Kalla 3 rbl, Tukini kaudu 4 rbl 50 kop., Reesen 3 rbl, Ambos 1 rbl, Liiw 60 kop., Mangmann 1 rbl, Leiner 2 rbl, Mahlberg 2 rbl.

Juulis:

Kingissepast grupe seltsimehi 13 rbl, Ambos 2 rbl 90 kop., Piir 1 rbl, Kajak 60 kop., Aleksejew 1 rbl 65 kop., s. R. 5 dollarit, Trakson 1 rbl, Mänd 110 Eestimaa marka, Sein 4 rbl, Reesen 5 rbl, Niitin 5 rbl 40 kop.

Augustis:

Tukin 10 rbl, Üite 1 rbl, Rebane 1 rbl, Küla 2 rbl, Loorens 1 rbl, Ottisaar 1 rbl, Mägi 1 rbl, Mulin 1 rbl, Paulson 1 rbl, Ups 1 rbl, Sinimets 1 rbl, Likemets 1 rbl, Piir 1 rbl, Felder 1 rbl, aurulaewa „Soweti“ meeskonnalt 5 rbl, Tiik 3 rbl, Ulst 1 rbl 50 kop., Breiberg 1 rbl, Laamann 1 rbl, Mahlberg 2 rbl, Krooni 1 rbl 50 kop., Felder 2 rbl, Piilmann 1 rbl, Jalg 1 rbl, Grünling 1 rbl, Simson 1 rbl, Wainlo 1 rbl, Siinor 1 rbl, Waripuu 1 rbl, Aug 3 rbl, Sein 3 rbl, Leiner 3 rbl, Birkhan 50 kop., Meyer 50 kop., Tammist 50 kop., Elk 50 kop., Enst 50 kop., Behman 50 kop., Reinmets 50 kop., Sernack 25 kop., Lempo 1 rbl, Waljas 1 rbl, Põlluäär 2 rbl, Piilberg 2 rbl, Teearu 1 rbl, Jakobson 1 rbl, Kraiss 30 kop., Erop 3 rbl 70 kop., Mangmann 1 rbl 60 kop., aurulaewa „Sowet“

meeskonnalt 2 rbl 50 kop., A. Man 40 kop., Luik 50 kop., Rulinkow 50 kop., Looper 1 rbl 50 kop., Johanson 1 rbl, Kalla 3 rbl.

Septembris:

Wanja 3 rbl, Wegner 1 rbl, Reinwalt 5 rbl, Kingissepast grupe seltsimeestelt 15 rbl 50 kop., Aleksejew 2 rbl, J. Laasner 1 rbl, Bo 3 rbl, Kruusi 15 rbl, Saks J. 1 rbl, Blaufelt Aleks. 1 rbl 50 kop., Kerher 50 kop., Blaufelt Joh. 50 kop., Sihwer Karl 3 rbl, Saar Aleks. 1 rbl, Tiitsen L. 1 rbl, Tiitsen M. 50 kop., Saar Ella 1 rbl, Vogt 2 rbl, Ambos 4 rbl 50 kop., Liivas 1 rbl, Lutter 1 rbl, Bogdanow 50 kop., Smildnek 1 rbl, Lomow 1 rbl, Müürmann 1 rbl, Weiram 1 rbl 50 kop., Schnell 50 kop., Sein Aleks. 1 rbl 50 kop., Mangmann 1 rbl, Orrik 1 rbl, Poller August 1 rbl, Saar E. 50 kop., Alas 25 kop., Tugi 50 kop., Aleksejew 4 rbl 05 kop., Mahlbergi kaudu 5 rbl, Saar A. 1 rbl, Lempo 1 rbl 50 kop., Hendrikson 1 rbl, Reinstein 50 kop., Sarnack 1 rbl, Lukatschew 1 rbl, Andrejew 50 kop., Aalbiik 50 kop., Orlow 50 kop., Bungart 1 rbl, Aleksejew 3 rbl, Hütte 1 rbl, Piir 1 rbl, Mulin 1 rbl, H. Rebane 1 rbl, Küla 1 rbl, Ottisaar 1 rbl, Paulson 1 rbl, Maripuu 45 kop., Kajak A. 55 kop., Jaanson 50 kop., Saks 25 kop., Urkmann 3 rbl, Kalla 3 rbl, Blaufelt 1 rbl 50 kop., Piilmann 50 kop., Jalg 50 kop., Simson 50 kop., Grünling 50 kop., Wainlo 50 kop., Siinor 50 kop., s. X. 500 Soome marka, Jea A. 5 rbl, Leiner 1 rbl 50 kop., H. P. 1 rbl 80 kop.

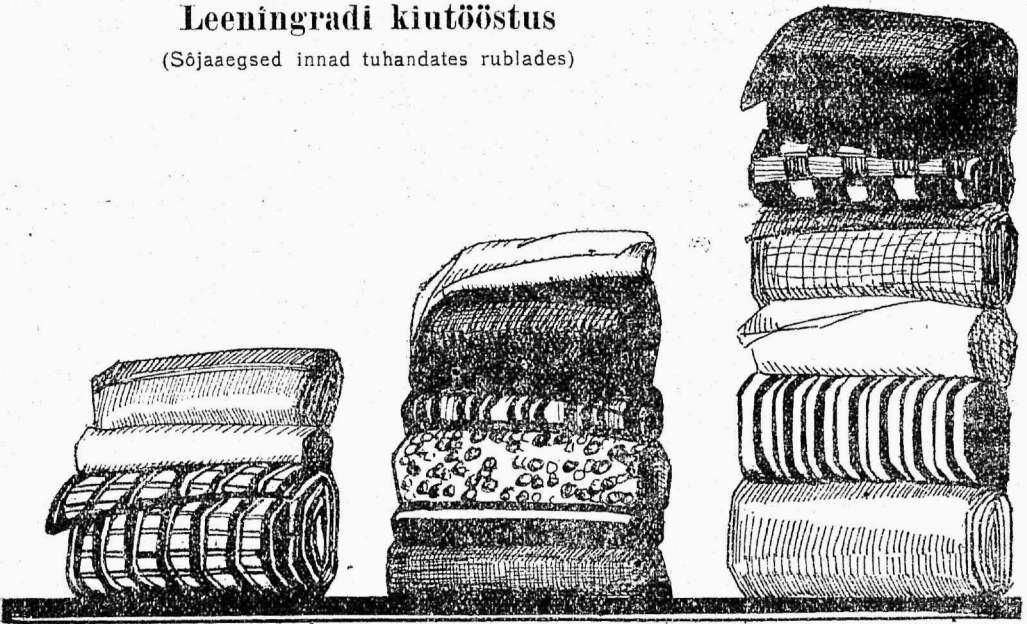
Annetused EKP-le edasisaamiseks.

seltsimeheliku tänuga wastu wõtnud
EKP Wenemaa esitus

Kommunistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni väljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöögelmann

Leeningradi kiitööstus

(Sõjaegsed innad tuhandates rublades)

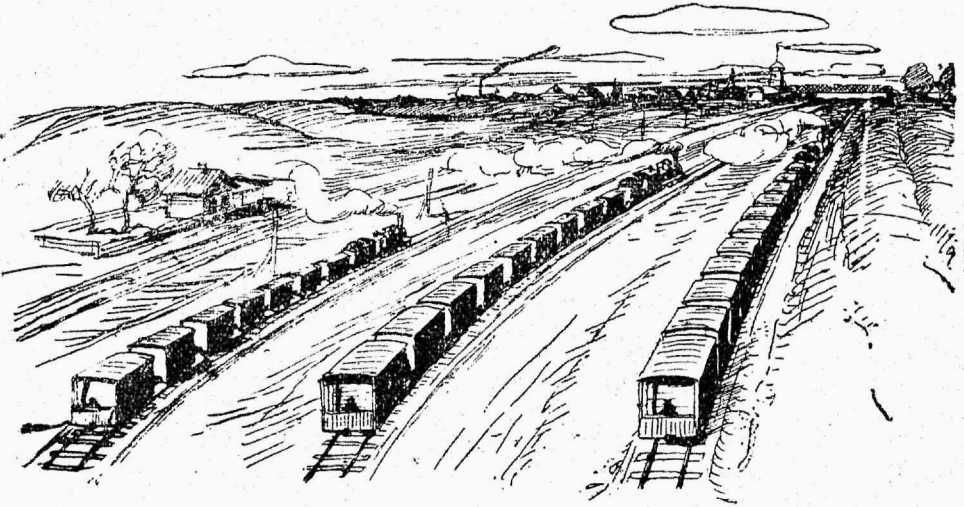

1921-22. a. 15 742

1923-24. a. 22 539

1924-25. a. 35 801

Meie raudteede wedu

1921-22 a.
2 934,5 milj. pd

1922-23. a.
3 526,1 milj. pd

1923-24. a.
3 952,7 milj. pd

„Л. Правда“

KÜLWAJA

Fontanka 53,
krt. 9
Telef. 5-97-54

LEENINGRAD

Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“

1925

RIIKLISED MALTSOWI TEHASED

LEENINGRADI KONTOR

LEENINGRAD

25. Okt. prosp. nr 27—18, sissekäik Gribojeedowi kan. Tel. 5-94.

M Ü Ü K: lokomobiilid, tseement, aknaklaas, keskküttetarbed, ehituse-
tarbed, majanduslised ja sanitaarlised kiwi- (fayence) ja klaasnõud

RIIKLINE Põhja-Lääne Jõe-Aurulaewandus (СЕВЕРО-ЗАПАДНОЕ РЕЧНОЕ ГОСПАРОХОДСТВО)

Leeningrad, Herzeni uul. nr 37 Telefonid: 545-11, 545-12, 542-86

Wõtab kraami wasta wedamiseks järgmistel weeteedel: a) Mariinski tee (Leeningradist Rõbinskini); b) Tihwinski tee (Sjasski Rjadkist Tshagoda jõesuuni; d) Wõsshnewolodski tee; Beresinski tee; e) jõed: Welika, Luuga, Lääne-Düüna; g) järwed: Laadoga, Onega, Walge (Белое), Ilmeni, Peipse-Pihkwa ja Seligeri.

Riigi-Aurulaewanduse Hiniuasutused:

Rõbinski Trantsport-Kontor (Рыбинск), Beloserski Transport-Kontor (Белозерск), Laadogaäärne Transport-Kontor (Шлиссельбург), Wosnessenski Transport-Kontor (с. Вознесенье), Leeningradi Transport-Kontor (Наб. Лейт. Шмидта, 3), Ilmeni Agentuur (Новгород), Wiitebski Agentuur (Витебск), Luuga Agentuur (ст. Толмачево), Pihkwa Agentuur (Псков), Ostasshkowi Agentuur (Осташков), Tihwini Agentuur (Тихвин). — **R. P.-L. J.-A. Metsakontor** toimetab põletispuude ja metsamaterjalide valmistamist järgmistes raioonides: Sumski (с. Сумское), Passhkowo-Ojatski (с. Доможирово), Priswirski (с. Важины), Wõtegoraa (г. Вытегора), Beloserski (г. Белозерск), Babajewi (ст. Бабаева), Mologa (г. Молога), Nowgorodsko-Dushki (г. Новгород). Pealeselle toimetab kontor puulaewade ehitust Wõtegoraa, Babajewa ja Mologa raioonis.

„Sewsapgosparohodstwo“ juures olewabrik „Krasnõi Wodnik“ valmistab päästeasju ja -paatise, laewataklast, töö- ja ametiriideid.

M O S K W A

AKTSIA-SELTS

„МОСТОРГ“

Põhja-Lääne osakond

Apraksin-per. 4

Tel. 170-93, 570-04 ja 570-02

Riidekauba - pealadu juures
wast-awatud ehtekauba- ja
jalanõude - osakond. S u u r
w a l i k riide- ja ehtekaubast
ja jalanõudest

Riigiasutustele ja koopera-
tiiwidele kergendatud
tingimised

T Ä H T I S U L A T U S

RIIKLINE PEENEWILLA-TRUST

(Камвольный-Трест — Kammwolle-Trust)

on kõigi oma wabrikute tööliste ja juhatuseliikmete tege-
wusel ja töö ratsionaliseerimise ja tööwiljakuse tõstmise
abil tähtsal määral oma töösaaduste inda alandanud.

5. nowembrist on innad uueste alandatud kõigi üli-
konnariiete ja kangaste pealt 10 prots. ja rätikud 5 prot-
senti, mis meie riidekraami kõigele töörahwale weel kätte-
saadawamaks teeb

Meie magasinid on:

- № 1. Kaubaow (Гостин. двор), Sadoowaja liin nr 56, telef. 614-95
- № 2. Noowo-Aleksandrowski turg nr 35, telef. 614-79
- № 3. Apraskina turg, Mariinskaja liin nr 3, telef. 215-16
- № 4. Karl Liebknechti prosp. nr 26 (Peterburi pool), tel. 614-80

Müügiputkad turgudel:

Sennoi nr 32 ja 33 Andrejewski nr 26 ja 28
Maltsewski nr 193 Sitnõi nr 17 ja 18

LEENINGRAD-RÕBINSKI JA LEENINGRAD-ORELLI ÜHENDATUD RAUDTEEDE EHITUSTE METSATÖÖSTUSE JA ABIETTEWÕTETE WALITSUS „ЛЕНИНГРАДЖЕЛДОРЛЕС“

teatab kõigile asjastuwitatud asutustele ja isikutele, et ta põletispuude, palkide, ba-
langside, propside, eksport- ja tuljetiku-aabade ja muu metsamaterjali peale tellimisi
wasta wõtab ja omale kuuluwates saeweskides igasuguseid saetud metsamaterjalise
walmistab ning wäljaweuks kui siseturu tarbeks.

Järele pärida järgmisel aadressil: **Ленинград, Рузовская 9**
Telefonid 5-80-07 ja 182-02 „ЛЕНИНГРАДЖЕЛДОРЛЕС“